

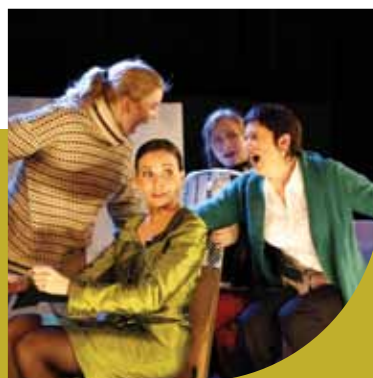
HANDLINGSPLAN

2011-2012

TEATER

MUSIKK

FILM

STRATEGIPLAN FOR KULTURNÆRINGER

TRØNDELAG
2009 – 2016

HANDLINGSPLAN FOR KULTURNÆRINGER I TRØNDELAG 2011-2012

MUSIKK - TEATER - FILM

Oppfølging av:

Strategiplan for kulturnæringer i Trøndelag 2009-2016

Utgitt av:
Sør-Trøndelag Fylkeskommune
Nord-Trøndelag Fylkeskommune
Innovasjon Norge Nord-Trøndelag
Innovasjon Norge Sør-Trøndelag
Trondheim kommune

Foto forside: Steinar Johansen, Klipp og Lim,
Leif Arne Holme, Harald Sæterøy

Grafisk Design: WOW Reklame AS • wow-medialab.com
Trykk: DesignTrykk AS

Kulturnæringer er et mulighetsområde i arbeidet med å skape arbeidsplasser og kreative miljø i Trøndelag. Hensikten med «Strategiplan for kulturnæringer i Trøndelag» er å se helheten i oppfølgingen av kulturnæringsfeltet og gjøre en prioritering av innsatsområder. Gjennom den første handlingsplanen er teater, musikk og film som næring valgt ut som prioriterte innsatsområder de neste to årene. Foreslått handlingsplan for 2011-2012 vurderes som et godt utgangspunkt for å nå målene som er satt i Strategiplanen.

Innen kulturnæringsområdet er det viktig å løfte fram de gode eksemplene og sikre gode vekstvilkår, samtidig som det legges til rette for etablering av nye bedrifter og aktører. En videreutvikling av kompetansesentra og bransjenettverk innenfor innsatsområdene teater, musikk og film vil kunne bidra i en slik retning.

Ny kompetanse i det offentlige skal legge til rette for at kulturnæringene kan få gode vekstvilkår i Trøndelag. Det er et ønske å videreutvikle det offentlige støtteapparatet, aktuelle innovasjonsmiljø og virkemidler slik at de blir relevante, forstått og funksjonelle for kulturnæringene. Etablerte næringsområder som for eksempel industri har ofte et annet forretningsmessig utviklingsløp. Kulturnæringsområdet kjennetegnes av mange enkeltpersonsforetak hvor målet for alle nødvendigvis ikke er hurtig vekst og høy økonomisk avkastning. Det enkelte produkt har ofte en så stor originalitet at det å knytte seg sammen i klynger og felles arenaer blir viktigere enn å konkurrere. Vekst innenfor kulturnæringsområdet skjer som oftest gjennom etablering av flere nye små bedrifter som samarbeider om større oppgaver. Samarbeid mellom ulike fagområder og over sektorgrensene er særlig viktig for kulturnæringenes utvikling og vekst også i Trøndelag.

For å nå målene om økt sysselsetting innen kulturnæringene i Trøndelag vil det være viktig å løfte fram kulturnæringene som næringsområde, og deres mulighet for økonomisk verdiskaping.

Ingvil Kjerkol
Leder Kulturnæringsforum Trøndelag

Forord

Innledning

Handlingsplanene for kulturnæring i Trøndelag består av konkrete tiltak som skal bidra til å nå målene i den vedtatte «Strategiplan for kulturnæringer i Trøndelag» (2009-2016). www.trondelagsradet.no

Arbeidet med å lage toårige handlingsplaner er organisert med en styringsgruppe og et sekretariat. Kulturnæringsforum Trøndelag er styringsgruppe for arbeidet. Forumet har representasjon fra næring, forskning og forvaltning (se vedlegg 1).

Den første toårige handlingsplanen for kulturnæringene i Trøndelag gjelder for 2011-2012. Planpartnerne er Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommune, Trondheim kommune og Innovasjon Norge i Nord- og Sør-Trøndelag.

Strategien identifiserer åtte temaområder med tilhørende kulturnæringsmiljøer i Trøndelag som har komparative fortrinn og evne til å vokse og produsere for lønnsomme markeder:

- **Musikk**
- **Billedkunst, kunsthåndverk og håndverk**
- **Teater**
- **Film**
- **Samisk kulturnæring**
- **Kulturarv**
- **Arkitektur og design**
- **Festivaler og idrettsarrangement**

I handlingsplanen for 2011-2012 har Kulturnæringsforum vedtatt å prioritere film, musikk og teater. Innen utgangen av 2012 vil det bli jobbet frem en ny toårig handlingsplan. Oppfølgingen av handlingsplanen må også sees i sammenheng med Strategisk Næringsplan for Trondheimsregionen.

Mål og strategier

Hovedmålet i «Strategiplan for kulturnæringer i Trøndelag» (2009-2016) er flere sysselsatte i lønnsomme bedrifter innenfor kulturnæring. I Trøndelag utenfor Trondheim skal andelen av antall sysselsatte i kulturnæringene fordobles. I Trondheim skal samme andel økes til Oslo sitt nivå.

I Trøndelag utenfor Trondheim var det i 2007, 2173 sysselsatte i kulturnæringsbedrifter, en økning til ca. 4000 sysselsatte vil bety en tilnærmet fordobling av andelen. I

Trondheim var det i 2007, 4508 sysselsatte i kulturnæringsbedrifter. For å nå Oslos andel må antall sysselsatte økes til over 8500.

For å nå målene, er det utarbeidet tre strategier:

Strategi 1 Kulturnæringsmiljøer

Støtte utviklingen av kulturnæringer på steder og i miljøer med fortrinn og vekstpotensial

Strategi 2 Kulturnæringene og det offentlige

Videreutvikle det offentlige støtteapparatet, aktuelle innovasjonsmiljø og virkemidler slik at de blir relevante, forstått og funksjonelle for kulturnæringene.

Strategi 3 Diversitet

Utvikle tiltak og arbeidsformer som fremmer toleranse og nyskaping.

Strategier og tiltak 2011-2012

Forslag til tiltak i handlingsplanen baserer seg på diskusjoner i Kulturnæringsforum og samtaler med organisasjoner og nettverk, nystartede og mer etablerte bedrifter, enkeltpersonforetak og bedrifter med flere ansatte. Det har også vært samtaler med enkelte kulturinstitusjoner. En har lagt vekt på å få til en geografisk spredning av informanter fra både Nord- og Sør-Trøndelag.

Strategi 1 Kulturnæringsmiljøer

«Strategiplan for kulturnæringer i Trøndelag» (2009-2016) tar utgangspunkt i at vi har miljøer i Trøndelag innenfor alle de åtte definerte temaområdene. Noen miljø tar utgangspunkt i offentlig finansierte organisasjoner/institusjoner, andre er bygd opp rundt bedrifter som har søkt sammen.

Midtnorsk Filmsenter og Midtnorsk Filmfond samarbeider om kompetansehevede tiltak for filmbransjen i regionen. Musikkfeltet består både av kompetansesentra og nettverk initiert og drevet av bedrifter, som for eksempel festivalnettverket og nettverk for platebransjen i Trøndelag. Kompetansesentrene er drevet etter ulike modeller og har ulike oppdrag, disse er: Rock City Namsos, Midtnorsk Jazzsenter, Tempo (tidligere Rockforum), Stiftinga Hilmar Alexandersen og Ny Musikk Trondheim. Innenfor teaterområdet er det tatt utgangspunkt i de frie teaterkompaniene og enkeltaktører innenfor skapende virksomhet utenfor institusjonsteanene. Innenfor det frie teaterområdet finnes det ikke et regionalt kompetansesenter, men det finnes aktører som driver nettverksbygging og kompetanseutvikling i hele eller deler av bransjen.

Det varierer hvorvidt de ulike kompetansesentra har offentlig basisfinansiering og/eller midler til å finansiere fellestiltak for bransjen. Viktige funksjoner er blant annet å samle bransjene rundt større eller mindre arrangement som festivaler, seminarer, bransjetreff og andre kompetansehevingstiltak.

Innsatsområde 1

Utvikle kompetansesentra og bransjenettverk innenfor film, musikk og teater

Formål

Kompetanseheving og økt verdiskaping hos aktører innenfor film, musikk og teater.

Hovedmålgruppe

Etablerte aktører i regionen.

Nettverkene i Trøndelag har ulik grad av formalisering og i ulik grad fokus på forretningsutvikling i sin aktivitet. Det er sannsynligvis mye å hente på å styrke og formalisere nettverkene, fokusere mer på forholdet mellom miljøene i Trondheim og regionen for øvrig, og styrke samspillet mellom forskning, utdanning, næring og kultur i nettverkene.

Vekst innenfor kulturnæringsområdet skjer som oftest gjennom etableringen av flere nye, små bedrifter som samarbeider om større oppgaver. Området er mangfoldig og det finnes kanskje ikke én modell for klynge¹ eller bedriftsnettverk som passer for alle.

1) En klynge i nærings sammenheng, er en betegnelse på en samlokalisering av bedrifter innenfor samme næring (og innenfor et gitt geografisk område), som gjennom formalisert samarbeid kan øke verdiskapingen i den enkelte bedrift.

TILTAK

Tiltak	Innhold	Ansvarlig (a)/samarbeidspart
1 Videreutvikle kompetansesentra og bransjenettverk innenfor film, musikk og teater i regionen	Toårig satsing for å utvikle og videreutvikle kompetansesentra og nettverkene mellom aktører innenfor hhv. film, musikk og teater med sikte på økt sysselsetting og verdiskaping i regionen.	Fylkeskommunene og Trondheim kommune (a) Innovasjon Norge, ulike kompetansesentra og bedriftsnettverk
2 Utvikle og styrke dannelser av klyngemiljøer med vekstpotensial	Virkemiddelapparatet samarbeider med næringen om utvikling av bedriftsnettverk og klynger.	Innovasjon Norge (a) Fylkeskommunene og Trondheim kommune
3 Utrede framtidige behov for kompetansesentra og nettverk i bransjene	Med utgangspunkt i film, musikk og teater, utrede hvilke behov næringsaktørene har i forhold til kompetansesentra og nettverk.	Fylkeskommunene (a) og Trondheim kommune

Tabell 1

Tiltak, strategi 1, kulturnæringsmiljøer

Strategi 2

Kulturnæringene og det offentlige

Strategien tar utgangspunkt i at det er et kompetansegap mellom kulturnæringsaktørene og virkemiddelapparatet. Kulturnæringsaktørene har lite kjennskap til virkemidlene, og virkemiddelapparatet har lite erfaring med og kompetanse om kulturnæringene. For at kulturnæringsaktørene skal få tilgang til de offentlige virkemidlene som finnes, er det sannsynligvis behov for å prioritere aktørene og tilpasse virkemiddelapparatet.

Innsatsområde 2

Entreprenør- og etablerersatsing

Formål

Gjøre det attraktivt å etablere seg innenfor film, musikk og teater i regionen

Målgruppe

Nyutdannede, nyetablerte og innflyttere til regionen

Gjennom «Lov om universitet og høyskoler» er det understreket at universiteter og høyskoler skal bidra til innovasjon og verdiskaping basert på resultater fra forskning og faglig kunstnerisk arbeid. Utdanningsinstitusjonene i regionen har derfor en sentral rolle i å utdanne studentene til å bli selvstendig næringsdrivende, og samtidig vise de mulighetene som finnes innenfor etablert næringsliv i regionen.

Behovet for inkubasjonstjenester² er større enn tilbudet, og det er nødvendig å fortsette den faglige utviklingen av tilbudene for å skreddersy disse for gründere innen kulturnæringene. Arbeidet må koordineres innenfor regionen for å dra nytte av den kompetansen som er utviklet av aktører som LEN AS, Proneo AS, Tindved Kulturhage, Kunstkontoret AS, Rock City Namsos AS og Paveto AS. Utviklingen må ha koblinger til FoU og de utdanningstilbudene innenfor entreprenørskap som utvikles.

2) Inkubator = "Rugekasse". Mer omfattende beskrivelse av en inkubator kan være: "Et tilrettelagt miljø hvor bedrifter under etablering gis faglig rådgivning, tilgang til kompetanse, nettverk og lokaler."

TILTAK

Tiltak	Innhold	Ansvarlig (a)/samarbeidspart
1 Kulturentreprenørsatsing i Trøndelag	Motivere og støtte opp om skoleeiere og skoler som satser på kulturentreprenører. Etablere flere plasser og tilrettede program innen preinkubasjon og inkubasjon. Utrede behovet for nye og/eller videreutvikle eksisterende utdanningstilbud i tilknytning til film, musikk og teater i regionen	Fylkeskommunene Trondheim kommune (a), NTNU, HIST og HINT (inkl Rock City Namsos).
2 Økonomisk støtte til bedriftsetablering- og utvikling for kulturnæringsaktører	Med utgangspunkt i erfaringene fra Agderfylkene, sette av en egen sum av etablererstipendet i Trøndelagsfylkene til etablerere innenfor film, musikk og teater. I tillegg utrede kapitaltilgangen for disse næringene som grunnlag for eventuelt nye tiltak.	Innovasjon Norge Nord- og Sør-Trøndelag (a)
3 Motivere for forskningsbasert nyskaping i kulturnæringene	Utrede FoU-behovet og mulige innretninger for å senke terskelen for bruk av FoU hos kulturnæringsaktører innenfor film, musikk og teater i Trøndelag.	VRI Trøndelag (a), i samarbeid med Fylkeskommunene og Trondheim kommune

Tabell 2
Tiltak, strategi 2, kulturnæringene og def offentlige.

Foto side 8:
Roger M. Svendsen
og Bård Ivar Engelsås

Strategi 3 Diversitet

Strategien tar utgangspunkt i at kulturnæringene trenger et multikulturelt og tolerant samfunn for å kunne utvikle seg og lykkes som nyskapende næringer. Det er også behov for en større aksept av kulturnæringer som verdifullt næringsområde.

Innsatsområde 3 Synliggjøring og kompetansebygging

Formål

Bidra til toleranse for nyskapende kulturnæringer og deres betydning for Trøndelag.

Målgruppe

Planpartnere, kommuner, lokalsamfunn, utdanningsinstitusjoner og andre næringsaktører.

I rapporten "To mål – to midler"³ heter det:

"De færreste innen kulturlivet identifiserer seg som entreprenører, bedrifter eller kommersielle aktører, de er først og fremst kunstnere og kulturfolk; fagmennesker".

Omgivelsene oppfatter også kulturnæringsaktørene mer som kunstnere og kulturfolk enn som næringsdrivende. Mer kunnskap om, og synliggjøring av, hvilke produkter, marked og inntjening kulturnæringene har, vil kunne endre denne holdningen både hos aktørene og omgivelsene.

3) Tor Borgar Hansen (red):
«To mål – To midler.
Økt kunnskap om virkemidlene
for kulturnæringene.»
BI Handelshøgskole, Oxford
research, 2010.

TILTAK

Tiltak	Innhold	Ansvarlig (a)/samarbeidspart
1 Synliggjøring av kulturentreprenørskapssatsing i Trøndelag	Konferanser/seminar for kompetansebygging. Publisering for synliggjøring og kompetansebygging.	Planpartnerne (a)
2 Synliggjøring av verdiskaping i kulturnæringene	Ringvirkningsanalyser	Fylkeskommunene og Trondheim kommune i samarbeid med VRI-Trøndelag
3 Utvikling av arenaer og metodikk for presentasjon av trøndersk kulturnæring for utenlandsk bransje og marked	Konferanser, festivaler, bransjetreff, rådgivning.	Innovasjon Norge (a), bransjeorganisasjoner, kompetansesentra og nettverk

Tabell 3
Tiltak, strategi 3,
diversitet

Foto: Trønder-Avisa/Harald Sæterøy

Foto: Carl-Erik Eriksson

Foto: Klipp og Lim

Vedlegg 1

Deltakere Kulturnæringsforum

Akter	Kontaktperson
Nord-Trøndelag fylkeskommune	Ingvild Kjerkol
Nord-Trøndelag fylkeskommune	Ragnhild Kvalø
Sør-Trøndelag fylkeskommune	Solveig Kvidal
Sør-Trøndelag fylkeskommune	Ida Munkeby
Trondheim kommune	Morten Wolden
Næringsforeningen i Trondheim	Eileen Brandsegg
Tindved Kulturhage	Svenn Frøseth
VRI Trøndelag	Roald Lysø
Høgskolen i Sør-Trøndelag	Grete Wennes
Innovasjon Norge Sør-Trøndelag	Hans-Henrik Wist
Innovasjon Norge Nord-Trøndelag	Grethe Iversen
Sekretariat	
Nord-Trøndelag fylkeskommune	Tove Lofthus
Trondheim kommune	Egil Furre
Sør-Trøndelag fylkeskommune	Mari Grut

Alle foto: Geir Mogen

Foto: Sune Schjeldrup

Vedlegg 2

Oppdaterte tabeller

Sysselsatte i kulturnæringer i Trøndelag (side 15 i Strategiplan for kulturnæringer i Trøndelag 2009 – 2016) inneholder feil. De riktige tabellene ser slik ut:

Fylke	2002	2007	Andel 2007	Endring 2004-07	Endring 2004-07 prosent	LQ 2007 rel andel av antall syss.satt
Østfold	3 523	3 927	4,1 %	404	11,5 %	0,87
Akershus	6 686	7 601	8,0 %	915	13,7 %	0,83
Oslo	32 061	34 561	36,2 %	2500	7,8 %	2,13
Hedmark	2 163	2 348	2,5 %	185	8,6 %	0,71
Oppland	2 367	2 395	2,5 %	28	1,2 %	0,71
Buskerud	2 801	3 174	3,3 %	373	13,3 %	0,69
Vestfold	2 884	3 087	3,2 %	203	7,0 %	0,77
Telemark	2 168	2 385	2,5 %	217	10,0 %	0,80
Aust-Agder	1 121	1 283	1,3 %	162	14,5 %	0,71
Vest-Agder	2 240	2 631	2,8 %	391	17,5 %	0,81
Rogaland	901	6 431	6,7 %	530	9,0 %	0,76
Hordaland	7 483	8 393	8,8 %	910	12,2 %	0,91
Sogn og Fjordane	998	1 330	1,4 %	332	33,3 %	0,64
Møre og Romsdal	2 594	2 839	3,0 %	245	9,4 %	0,59
Sør-Trøndelag	4 844	5 302	5,5 %	458	9,5 %	0,91
Nord-Trøndelag	1 327	1 379	1,4 %	52	3,9 %	0,59
Nordland	2 751	3 151	3,3 %	400	14,5 %	0,72
Troms	1 979	2 148	2,2 %	169	8,5 %	0,70
Finmark	1 024	1 192	1,2 %	168	16,4 %	0,86
Svalbard	17	26	0,0 %	9	52,9 %	0
Totalt	86 932	95 583	100 %	8 651	10,0 %	

Tabell 4-1:
Sysselsetting i
kulturnæring
pr fylke

Fylke	2002	2007	Andel 2007	Endring 2004-07	Endring 2004-07 prosent	LQ 2007 rel andel av antall syss.satt
Sør-Trøndelag	4844	5302	5,50 %	458	9,5 %	0,91
Trondheim	4096	4508	4,70 %	412	10,1 %	1,12
S-T ekskl Trondheim	748	794	0,80 %	46	6,1 %	0,43
Nord-Trøndelag	1327	1379	1,40 %	52	3,9 %	0,59
Trøndelag u/Trondh.	-	2173	2,00 %	-	-	0,52

Tabell 4-2:
Sysselsatte i
kulturnæring i
Trøndelag

Utgangspunktet for målsettingen om å øke andelen sysselsatte er Østlandsforsknings kartlegging og statistikk av kulturnæringene i Norge. Med basis i sysselsettingstallene beregner Østlandsforskning lokaliseringkvotientene for kulturnæringene i de enkelte fylkene, dvs. forholdet mellom andelen som er sysselsatt i næringen på fylkesnivå og andelen som er sysselsatt i næringen i hele landet.

$$\text{Lokaliseringkvotient} = \frac{\text{Sysselsatt i kulturnæringene i fylket/sysselsatt totalt i fylket}}{\text{Sysselsatt i kulturnæringene i landet/sysselsatt totalt i landet}}$$

En økning i Trøndelags andel kan skje på to måter; enten gjennom en økning av antall sysselsatte i regionen, eller ved at sysselsettingen går ned andre steder i landet. Dette betyr at en fordobling av Trøndelags andel ikke nødvendigvis betyr en fordobling av antall sysselsatte, men noe i nærheten av det.

Tallene her kan derfor ikke betraktes som eksakte måltall, men som tall som signaliserer en retning.

Statistikk fra 2007, for aldersgruppen 15-74 år	Ant.sysselsatte etter arbeidssted	Ant. sysselsatte i Kulturnæringene etter arbeidssted	Prosent av sysselsatte i kulturnæringene	Mål: Økning til prosent	Mål: Antall sysselsatte
Nord-Trøndelag	60.861	1.379	2,27%	4,5%	2.758
Sør-Trøndelag u/Trondheim	47.547	794	1,67%	3,3%	1.588
Trøndelag utenfor Trondheim	108.408	2.173	2,00%	4,0%	4.346
Trondheim	104.522	4.508	4,31%	8,2%	8.568
Sør-Trøndelag	152.069	5.302	3,49%		
Hele landet	2.484.000	95.583	3,85%		
Oslo	421.603	34.561	8,20%		

Trøndelag utenfor Trondheim hadde 2.173 sysselsatte i kulturnæringsbedrifter i 2007. En økning til ca (uten punktum etter) 4.000 sysselsatte vil bety en fordobling av andelen. Samme år hadde Trondheim 4.508 sysselsatte i kulturnæringsbedrifter. For å nå Oslos andel, må antall sysselsatte økes til over 8.500.

Foto: Lef Arne Holme

TEATER

Foto: Stein Jørgen Øien

MUSIKK

Foto: Klipp og Lim

FILM

INNOVASJON
NORGE

www.invanor.no

SØR-TRØNDELAG
FYLKESKOMMUNE

www.stfk.no

NORD-TRØNDELAG
FYLKESKOMMUNE

www.ntfk.no

TRONDHEIM
KOMMUNE

www.trondheimkommune.no

HANDLINGSPLAN FOR KULTURNÆRINGER

TRØNDELAG 2011-2012